

Voorstel afspraken Brainportaanpak netcongestie

Bespreekversie – 1 juli 2026

Aanleiding

De Brainportregio is één van de economische motoren van Nederland. In de samenwerking tussen Rijk en regio zijn via de Brainportdeal (2022) en het Beethovenconvenant (2024) afspraken gemaakt over de schaalsprong van de regio als basis voor economische groei, bouw van nieuwe woningen en verduurzaming. Netcongestie belemmert deze schaalsprong. De Brainportregio koerst op korte termijn af op een aansluitpauze: op twee stations (Eindhoven-West en Helmond-Zuid) is per 1 juli 2026 geen capaciteit meer beschikbaar. In totaal hebben 8 van de 10 verzorgingsgebieden¹ kritieke netdelen van Enexis of krijgen tot 2033 - 2036 (IBN van deelnet Noordoost-Brabant) geen vermogen van TenneT.

Hiermee komen de realisatie van maximaal +/- 70.000 woningen tot en met 2036, verdere groei van de hightechsector en bredere schaalsprongopgaven in gevaar. Netcongestie is hiermee een grote bedreiging voor de schaalsprong van de Brainport en de afspraken die zijn gemaakt in de Brainportdeal en het convenant Beethoven.

In het BO Brainport van 27 mei 2026 hebben Rijk en regio daarom afgesproken om te werken aan een crisisaanpak met bijbehorend maatregelenpakket. Urgentie is geboden om aanvullende maatregelen te nemen en daarmee netveiligheid te borgen en netcongestie zo min mogelijk een rem te laten zijn op de schaalsprong van de Brainportregio. Dat is uitgewerkt in dit maatregelenpakket: de Brainportaanpak netcongestie (als onderdeel van de Brabantse Aanpak Netcongestie). Doelen en maatregelen worden per verzorgingsgebied expliciet gemaakt op basis van de kasboeken.

Collectieve opgave betekent samen verantwoordelijkheid nemen

De resultaten die nodig zijn om het elektriciteitsnet te versterken en (tijdelijke) maatregelen te effectueren, vragen gezamenlijke en gecoördineerde inspanningen van overheden, netbeheerders en gebruikers. De opbouw van het elektriciteitsnet volgt vaak geen gemeente- en provinciegrenzen en maatregelen zijn vaak niet direct gekoppeld aan één specifieke locatie of ontwikkeling. Maatregelen om netcongestie op te lossen hebben bovendien consequenties. De makkelijke maatregelen zijn al genomen. Om resultaten te boeken zullen we gezamenlijk ook gevoelige keuzes moeten maken. Dat vraagt om een aanpak vanuit de essentie van de Brainport: het samen doen. In deze aanpak delen we daarom actief informatie, liggen knelpunten open op tafel en helpen we elkaar waar dat kan. Iedereen pakt daarin zijn verantwoordelijkheid.

¹ De twee hoogspanningsstations die niet kritiek zijn en waar wel vermogen beschikbaar kan komen zijn Best en Eindhoven-Zuid.

Brainportaanpak is onderdeel van de Brabantse aanpak netcongestie

De netcongestiesituatie in de Brainport staat niet op zichzelf. Ook andere regio's binnen en buiten Noord-Brabant hebben in toenemende mate te maken met netcongestie. De economische belangen van de Brainportregio overstijgen de provinciegrenzen en de netcongestieproblematiek is in Oost-Brabant het grootst. De Brainportaanpak fungeert daarom als een praktijkregio binnen de Brabantse aanpak netcongestie. Maatregelen uit de Brabantse aanpak worden toegepast in de Brainportaanpak en vervolgens opgeschaald naar andere Brabantse regio's en breder binnen Nederland.

Betrokken partijen

De Brainportaanpak netcongestie is een samenwerking tussen het Rijk (EZK, VRO), provincie Noord-Brabant, regio (MRE, Brainport Development), Enexis en TenneT.

Afspraken

1. Voor elk van de tien verzorgingsgebieden van Enexis in de MRE wordt een kasboek opgesteld, op basis waarvan de situatie op het elektriciteitsnet tot en met 2035 inzichtelijk wordt gemaakt. Dit kasboek biedt de basis om de omvang van de opgave en effect van maatregelen inzichtelijk te maken én biedt de basis voor besluitvorming over het vrijgeven van netcapaciteit.
2. Netbeheerders besluiten over het vrijgeven van netcapaciteit, dan wel het instellen van aansluitpauzes. De besluitvorming door de netbeheerders vindt plaats na gezamenlijk bestuurlijk overleg waarbij het verwachte effect van maatregelen, risicobereidheid en maatschappelijke impact wordt meegenomen. Het ritme van het bestuurlijke overleg en momenten voor vrijgave van netcapaciteit wordt nader uitgewerkt. Verdere uitwerking is nodig om inzichtelijk te maken of het mogelijk is om netcapaciteit alleen vrij te geven voor de Brainport.
3. De maatregelen zijn uitgewerkt in het document Brainportaanpak netcongestie. Hierin is ook opgenomen wie verantwoordelijk is voor het uitvoeren van welke maatregelen. In onderling overleg kunnen hier aanvullende afspraken over worden gemaakt. De verantwoordelijke partij wijst voor elke maatregel waarvoor zij verantwoordelijk voor is een trekker aan. Elke maatregel wordt in een detailleraanpak en planning uitgewerkt, en indien van toepassing voorzien van de impact die een maatregel heeft (in MW) in de tijd. Op basis hiervan vindt vervolgens gerichte sturing in de uitvoering plaats. Partijen zorgen op elk niveau voor de benodigde bezetting, vertegenwoordiging, aanspreekpunten en waar nodig vervanging.
4. De gezamenlijke aanpak vraagt dat alle partijen bereid zijn om over hun eigen schaduw heen te stappen, om elkaar te helpen. Uitgangspunt van de aanpak is *continu: hoe kan het wel*. Bestaande barrières en onmogelijkheden stellen we ter discussie en we onderzoeken hoe het wel kunnen realiseren. Waar nodig escaleren we snel naar het directie- of het bestuurlijke niveau om gezamenlijke doorbraken te

creëren. Het Rijk en de ACM betrekken we proactief als bestaande wet- en regelgeving mogelijk beperkend lijkt te zijn.

5. De benodigde inzet voor het uitvoeren van de maatregelen is fors en schaars. Indien prioritering nodig is, gaat de focus uit naar de gebieden waar netcongestie het meest nijpend is in relatie tot de schaalsprongopgave. Dit zijn in de praktijk de gebieden waar aansluitpauzes zijn (aangekondigd) of dreigen (kritieke stroomnetten). De partijen spreken ook af dat de maatregelen in het maatregelenpakket daadwerkelijk worden gerealiseerd.
6. Voor de uitvoering van de aanpak en de maatregelen in het maatregelenpakket zijn capaciteit en middelen nodig. De totale omvang hiervan is momenteel nog niet bekend. Op basis van de uitwerking van de maatregelen worden de benodigde kosten zo snel mogelijk inzichtelijk gemaakt, inclusief een voorstel voor bekostiging. Hierover worden vervolgens (financiële) afspraken gemaakt door de betrokken directies en/of bestuurders, met het eerstvolgende BO Brainport in oktober 2026 als belangrijke mijlpaal. Partijen komen zo vaak bij elkaar als nodig is, met als uitgangspunt dat dit primair gebeurt in bestaande gremia.
7. De Metropoolregio Eindhoven voert regie op de uitvoering van de afspraken en agendaert waar nodig knelpunten bij partijen en gremia. Het Rijk fungeert als ultieme stap op de escalatieladder en is (mede)verantwoordelijk dat alle partijen de benodigde capaciteit en middelen regelen en de gemaakte afspraken nakomen. Iedere partij is en blijft verantwoordelijk voor haar eigen besluitvorming.
8. Partijen sturen gezamenlijk op basis van het maatregelenpakket en een maandelijkse monitoring op voortgang, waarin de kasboeken en plannings per maatregel leidend zijn. Hiervoor wordt een systematiek ingericht waarbij gebruik wordt gemaakt van de kennis en ervaring die al in het FGU-gebied is opgedaan.
9. Bij de aanpak komen ook dwarsdoorsnijdende en andere randvoorwaardelijke vraagstukken op. Dit gaat bijvoorbeeld om vraagstukken als financiën (doorbelasting; hoogte vergoedingen), stikstofruimte (bouw- en looptijd), uitvoeringsvraagstukken (ICT, capaciteit), opgaven rondom (grootschalige) woningbouwlocaties, en locatiebesluiten. Die dwarsdoorsnijdende blokkerende vraagstukken worden geïdentificeerd en opgeschaald naar bestuurlijk niveau zodat de bijbehorende besluitvorming bij het juiste gremium en op geëigend niveau kan plaatsvinden.
10. De aanpak vereist van alle partijen dat zij proactief, tijdig en op heldere wijze de benodigde, relevante informatie delen die voor andere partijen nodig is om de aanpak en de bijbehorende maatregelen goed uit te voeren. Partijen gaan vertrouwelijk en zorgvuldig om met (gevoelige) informatie van andere partijen.

11. Het maatregelenpakket wordt opgesteld op basis van de huidige beschikbare informatie. Indien nieuwe inzichten, maatregelen, innovaties, wetgeving, en/of andere ontwikkelingen op positieve manier kunnen bijdragen aan het verminderen van de netcongestie, dan kunnen partijen deze nieuwe ontwikkelingen gedurende de aanpak opnemen in het maatregelenpakket en de uitvoering daarvan.
12. Bij vraagstukken, situaties en ontwikkelingen die niet zijn voorzien in bovenstaande afspraken, werken de partijen constructief samen om oplossingen te vinden die op positieve wijze bijdragen aan het bereiken van het gezamenlijk doel.